

Modul infinitiv în franceză / modul supin în română

*Prof. drd. Maria Emanuela Roșu-Zah
Liceul Teologic Reformat Oradea*

Rezumat

Lucrarea de față își propune să arate care sunt corespondențele la nivel semantic, morfologic și sintactic în supinul din limba română și infinitivul din limba franceză. Aceste tipuri de construcții se pot clasifica astfel: construcții cu valoare finală, construcții cu valoare modală și construcții cu valoare aspectuală. Putem afirma că structurile românești și cele franțuzești analizate au relevat diferențele care se manifestă doar pe planul expresiei; aceste construcții sunt echivalent pe planul conținutului oricare ar fi valoarea lor globală.

Cuvinte cheie

supinul, infinitivul, construcție finală, construcție modală, construcție aspectuală, conector, valoare nominală, valoare verbală.

Datorită diversității construcțiilor de tipul verb+prepoziție+substantiv, diversitate care se manifestă atât la nivelul formanților și al funcțiilor sintactice ale supinului, cât și la nivelul valorii globale a construcției, aceste structuri sunt dificil de repartizat în clase specifice, aplicându-li-se un unic criteriu de delimitare. Având în vedere valoarea globală a construcției s-a obținut următoarea clasificare.

1. Construcții cu valoare finală;
2. Construcții cu valoare modală;
3. Construcții cu valoare aspectuală;

Construcțiile clasificate astfel au fost apoi ordonate în funcție de natura tematică a verbelor și/sau a prepoziției supinului.

1) Construcții cu valoare finală

Supinul din această construcție este un determinant de tip final al verbului predicar caracterizat într-un verb de mișcare de orientare pozitivă. Conectorul

utilizat este prepoziția ~ la ~care, într-o combinație cu un astfel de verb, marchează scopul atins (a venit la scăldat) sau scopul de atins (a merge la scăldat).

Construcția echivalentă în limba franceză este constituită dintr-un verb predicativ urmat de infinitiv, fără prepoziție. Raportul dintre cele două procese este identic în cele două limbi. Dificultatea de interpretare pe care o pune această structură privește valoarea morfologică a supinului: trebuie interpretat ca verb, sau ca substantiv. Un răspuns bine delimitat și fără reinterpretații ulterioare nu poate fi dat deși s-au avut în vedere argumente privind flexiunea acestei părți de vorbire, determinanții săi, substituții admiși. Consider că în acest tip de construcție putem vorbi de o dublă valoare a supinului: atât nominală, cât și verbală; nominală pentru că supinul este un denominativ al acțiunii verbale și verbală, supinul din aceste construcții se poate substitui printr-un conjunctiv (verb personal):

S-a dus la scăldat. / S-a dus să se scalde.

Tocmai datorită acestei valori verbale, determinanții supinului, în cazul în care verbul este tarzitiv, vor fi CD: *S-a dus la cules via.*

Determinantul infinitivului francez va fi tot un grup nominal, un substantiv.

Ils sont venus rentrer la moisson.

Unele verbe la supin pot fi însoțite de determinanți prepoziționali (substantiv + prepoziție):

A plecat la furat de mere – Il est parti voler des pommes; sau de sintagma genitivă, dacă supinul este articulat hotărât.

A plecat la furatul merelor – Il est parti voler les pommes.

În aceste situații, supinul capătă o netă valoare nominală. Acestor doi determinanți: atributului substantival din limba română, îi corespunde determinanți ai infinitivului caracterizați în grup nominal. Se poate afirma că, având în vedere perspectiva vorbitorului în limba română, transpunerea în limba franceză a unei construcții de tipul verb Predicat (intransitiv) + la + supin, se realizează cu ajutorul infinitivului. *Merge la scăldat – il va se baigner.* Dacă avem în vedere perspectiva vorbitorului în limba franceză care trebuie să transpună în limba română o construcție de tipul verb Predicat (+ mouvement) + O + Infinitiv, se va vedea pus să aleagă între două soluții:

- Merge la scăldat / Il se va baigner.
- Merge să se scalde / Il va se baigner.

Limba română are deci avantajul de a putea alege între supin și substantiv, în timp ce în franceză, folosirea unui determinant nominal într-o construcție de acest tip este de două ori limitată: prin prezența acestui substantiv și prin distribuția sa.

Dativul reprezintă limita finală a procesului exprimat de verb Predicat. El reprezintă un destinatar câștigător.

Testul care permite să identificăm un determinant supin cu dublă incidență într-o structură de acest tip este și o posibilitate de a omite determinantul CD în

fraza alcătuită în structura de suprafață. Comparând două fraze cu structura identică:

1. *Caut ochelari de citit.*
2. *Caut o carte de citit.*

și aplicându-le testul de mai sus, eludarea CD, ajungem la rezultate diferite în ceea ce privește natura supinului. În primul caz, supinul de citit este calificativul CD ochelari:

secvența ochelari de citit se opune cu ochelari de soare. Suprimarea CD deformează mesajul frazei inițiale: Caut ochelari de citit. / Caut de citit. Dimpotrivă, în cel de al doilea exemplu, CD poate fi omis: Caut de citit, nu există repercusiuni asupra naturii mesajului inițial: Caut o carte de citit, căci substantivul cu funcție de CD figurează în structura previzibilă a enunțului: aparține paradigmei susceptibile de a fi selectate pe funcție de CD pentru verbul a citi.

2) Construcții cu valoare modală

Construcțiile cu valoare modală se clasifică în două subcategorii, având în vedere ca v.P este semi-auxiliarul modalității: ~a avea~ sau ~a fi~.

- 1) LR: a avea + de + Supin

LF: avoir + a + Infinitiv

În limba română verbul ~a avea~, urmat de prepoziția ~de~ și un supin, are o valoare modală. Construcția echivalentă în franceză este constituită de auxiliarul modal ~avoir a~ urmat de un infinitiv.

Ex: Trebuie să termin lucrarea. / Am de terminat lucrarea.

J `ai dois finir le travail. / J `ai a finir le travail.

Verbul nepersonal la Supin / Infinitiv poate să fie tranzitiv, având deci ca determinant un CD, sau, mai rar, intransitiv, în acest caz construcția din franceză ~avoir~ nu mai este acceptată.

Ex: Am de mers undeva. / Je dois aller qq part.

- 2) LR: A fi + de + Supin(transitiv)

(copulativ)

LF: Etre + a + Infinitiv

Supinul unui verb tranzitiv cerut de verbul copulativ ~a fi~ poate avea cel mai adesea semnificația unui lucru ce trebuie să se facă:

Ex: Este de făcut.

Construcția echivalentă în limba franceză este reprezentată prin verbul ~a fi~ urmat de prepoziția ~a~ și un infinitiv.

Ex: Cela est a faire.

Structura are un sens pasiv. Ceea ce relevă sensul pasiv și valoarea modală a acestei construcții este parafraza care se realizează în română cu ajutorul

semi-auxiliarului modal a trebui = sa P sau în franceză cu ajutorul semi-auxiliarului modal ~ devoir~ urmat de un infinitiv.

Ex: Trebuie să se facă.

Cela doit faire (etre fait)

3) Construcția cu valoare aspectuală

LR: verbul cu valoare aspectuală + de + supin

LF: verb semi-auxiliar de aspect + prepoziția + infinitiv

Supinul poate fi cerut de un verb cu valoare aspectuală: a se apuca de citit: se mettre a lire, sau a isprăvi, (a termina) de luat notițe: finir de prendre des notes. Deși sensul pare identic în cele două limbi, interpretarea în cele două gramatici diferă. La fel ca în cazul verbelor modale, verbele aspectuale nu constituie în limba română în clasa gramaticală bine constituită. O structura de acest tip, trebuie să se analizeze, După Gramatica Academiei, pe unități: v.P + complement. Însăși categoria aspectului nu este menționată în GLR. Spre deosebire de gramatica limbii române, după opinia majorității lingviștilor „existența atât latentă, cât și manifestată a aspectului în sistemul verbal francez nu ar trebui pusă la îndoială. Fragilitatea sa se datorează lipsei unui morfem special”. Aspectul se realizează în franceză printr-un ansamblu de procedee de natură lexicală, morfologică, sintactică. Structurile în discuție se înscriu ca un procedeu intermediar între exprimarea strict gramaticală a aspectului și cea care este net lexicală. Avem deci a face cu perifraze pregramaticale, constituite într-un veritabil sistem.

Această analiză ne face să afirmăm că structurile românești și cele franțuzești analizate au relevat diferențele care se manifestă doar pe planul expresiei; aceste construcții sunt echivalente pe planul conținutului oricare ar fi valoarea lor globală.

Bibliografie

1. Pană Dindelegan, Gabriela, *Structura sintactică Nominal- adj-supin*, în LR, XXXI, nr 1, 1982
2. Scurtu, Gabriela, *Observation sur le supin roumain, constituant d'un group verbal et ses equivalents en francais*, în Bulletin de la societe roumaine de linguistique romane, XIV, 1980
3. Vonica, Florenția Eugenia, *trăsăturile caracteristice ale modurilor nepersonale*, în Buletin Științific Pitești, Seria Filologia, nr 1, 1997